

16.03.2017 • Leestijd 5 - 6 minuten

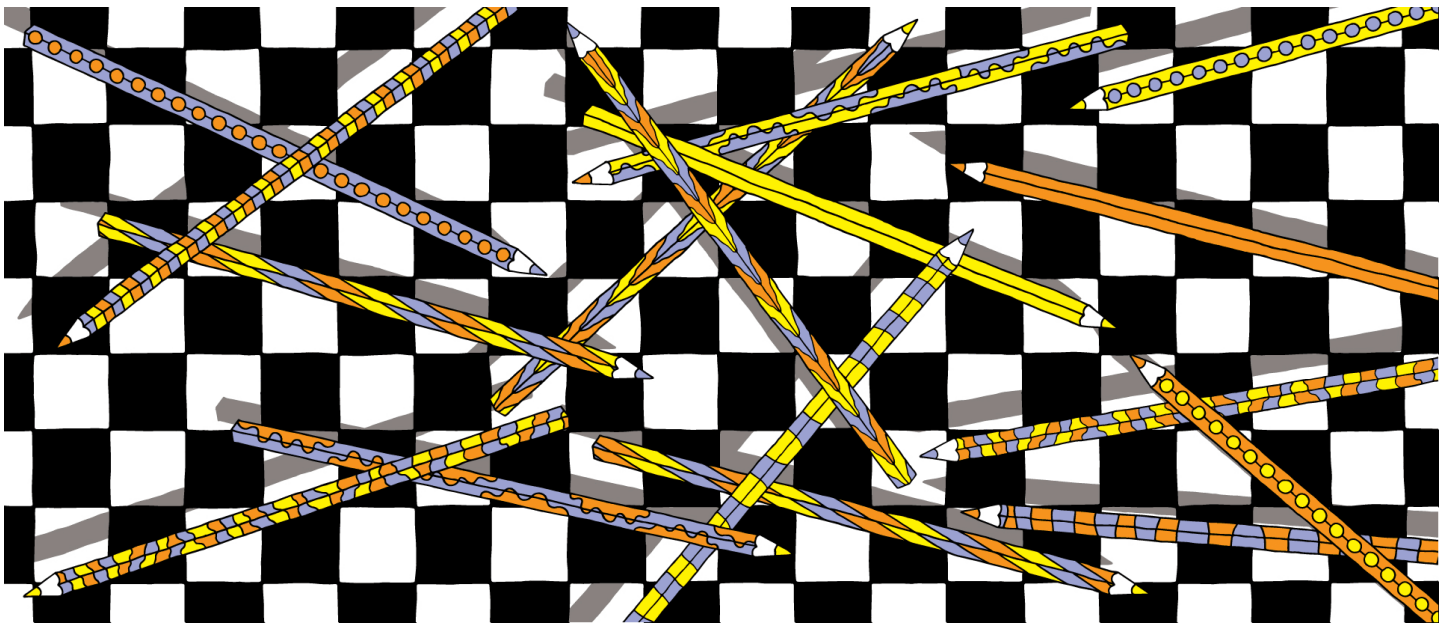
Europa haalt opgelucht adem, want de opmars van het populisme is in Nederland gestuit. Mark Rutte incasseert de complimenten, maar brengt voor binnenlands gebruik één nuance aan: de opmars van het ‘verkeerde soort populisme’ is gestuit. **Politiek dagboek** over de verkiezingsuitslag - en hoe nu verder.

# Het populisme in Nederland is niet verslagen, maar herverpakt

Correspondent  
Politiek



Marc CHAVANNES



*Illustratie: Jip Piet (voor De Correspondent)*

**E**uropa haalt opgelucht adem. De opmars van het populisme is in Nederland gestuit. Angela Merkel blij. Leve Oranje.

Mark Rutte incasseert de complimenten minzaam en brengt voor binnenlands gebruik één nuance aan: de opmars van het 'verkeerde soort populisme' is gestuit.

Tot het politieke handboek hoort dat het uitleggen van een campagneresultaat bijna even belangrijk is als de campagne zelf. Door dit onderscheid in soorten populisme te maken gaat Rutte door met het paaien van PVV-gevoeligen. Als onbetwist winnaar van de verkiezingen kan hij zijn bestuurlijke werk joviaal beschaafd voortzetten.

Nog even een nieuw kabinet formeren. Door van de komende coalitieonderhandelingen iets moeilijks en gewichtigs te maken aait Rutte de noodzakelijke nieuwe partners over de bol. Jammer van de in de keuken verongelukte hulpkoks Lodewijk Asscher en Diederik Samsom. Wie worden de slachtoffers van de komende VVD-jaren?

# De prijs van het afremmen van Wilders

Ja, het land moet worden bestuurd. Ja, Mark Rutte heeft Geert Wilders bekwaam afgeremd. Maar de prijs was een soms bedrieglijke combinatie van eurosceptis in eigen land en samenwerking binnen Europa, een listige kniebuiging naar vreemdelingenvrees en een weinig subtiele nationalistische eindsprint met dank aan collega Erdogan.

Het leuke van Rutte is dat hij er niet eens een geheim van maakt. Door het verkeerde populisme apart te zetten, tooit hij zich met de mantel van het goede populisme. Die nuance ontgaat de meeste ingevlogen buitenlandse rampverslaggevers. Rutte erkent in eigen land dat hij er ook is voor al uw onderbuikgevoelens.

---

De winst van het CDA is voor een flink deel te danken aan een mystieke flirt met slordig gedefinieerde angsten

De winst van het CDA is voor een flink deel te danken aan een mystieke flirt met slordig gedefinieerde angsten. Het gedoe over dubbele nationaliteit, opvoedingskampen voor straatmarrokkaantjes en het zingen van het volkslied – het zijn nationalistische drukknoppen waar

de gemiddelde Amerikaanse Republikein zich prima bij voelt. Het heeft weinig van doen met het constructieve parlementaire oppositiewerk van CDA-Kamerleden als Mona Keijzer, Pieter Omtzigt en Hanke Bruins Slot.

De populistische flirt van Rutte en Sybrand Buma is zo nep, omdat zij ondanks hun geluister naar de boze en bange Nederlander niet aantoonbaar hebben nagedacht over oorzaak en aard van het verdriet van kwetsbaar Nederland. Al doende zijn zij ook nog 'ns nonchalant en riskant omgegaan met de rechtsstaat.

Als zij willen opkomen voor het onzekere bestaan van mensen zonder veel diploma's en andere voordelen, waarom leggen zij zich dan zo stilzwijgend neer bij de hardheid van de open wereldeconomie, het aandeelhouderskapitalisme met kostenreductie als belangrijkste leidraad en de resulterende weggooiarbeid? Waarom zijn zij dan zo aarzelend met het erkennen dat ongeremde klimaatverandering alleen maar grotere vluchtelingenstromen op gang zal brengen?

Het populisme is niet tot staan gebracht in Nederland. Het is herverpakt.

## Het andere populisme

De PVV heeft vijf zetels gewonnen en kan zijn campagne voortzetten met 20 zetels. De chique variant van Thierry Baudet won er twee. Opgeteld bij VVD (33) en CDA (19) zijn er 74 zetels voor een vorm van smetvrees of haat jegens niet-witte medeburgers. Bijna een meerderheid. Dat is schokkend en uiterst zorgelijk. Beste opgeluchte mede-Europeanen, zoudt u dat ook nog even willen noteren?

Als het om samenwerking binnen Europa gaat wordt de soep niet zo heet gegeten. In het CDA huizen wat dat betreft twee

zielen. En in de praktijk doet de VVD ook niet aan actieve sloop en kiest meestal voor pragmatisch handwerk. Opgeteld bij het overtuigende Europa-enthousiasme van D66 (19) en GroenLinks (14) en het stranden van de andere EU-hatende veteranen van het Oekraïne-referendum tekent zich een ruime constructieve EU-meerderheid af.

Als die door VVD en CDA niet gemaakte analyse van de globaliseringsverliezen zo voor de hand lag, waarom scoorde links er dan niet mee? Omdat het verhaal te moeilijk is? Omdat de oplossingen grotendeels buiten het bereik van Nederland liggen? Omdat de brengers van de boodschap niet de indruk wekten dat zij er iets tegen konden doen?

Allemaal een beetje. Zowel PvdA-leider Lodewijk Asscher als SP-voorman Emile Roemer had een beperkt wervend vermogen. De klanten van de klassieke sociaal-democratie zijn verbitterd vertrokken en komen voorlopig niet meer terug. De SP had buiten de grotendeels terechte analyse van de bureaucratische uitwassen van het huidige, helemaal niet zo beroerde zorgstelsel geen breed aansprekend verhaal.

En de PvdA is een verhaal apart. Driekwart van de kiezers die in 2012 hun stem gaven aan een dam tegen de VVD zijn binnen een maand bedrogen en nooit meer overtuigd van het tegendeel. Diederik Samsom, Lodewijk Asscher en Jeroen Dijsselbloem hebben hun benen uit het lijf gelopen voor het uitvoeren van de VVD-analyse van de werkelijkheid.

Hun oprechte rode randjes werden gezien als rode oogjes van vermoeidheid, maar de overweldigende indruk van verraad werd er niet minder schrijnend door. Voor de traditionele arbeider met de fiets op de pont over het Amsterdamse IJ

heeft de PvdA definitief afgedaan. De allochtone aanhangers hebben in Denk hun etnische pleisterplaats en politieke clubhuis gevonden - beter binnen dan buiten het parlementaire systeem.

Tragisch, niet helemaal terecht, maar wel gebeurd. De gewassen zijn verdord, wat resteert dient te worden verbrand, de rode akker moet rusten.

## Hoever gaan de anderen mee op het VVD-feest?

De SP én de PvdA hebben de tijdgeest gemist. Hard maar waar. En ziet. Er is ook nieuw leven.

Jesse Klaver heeft met zijn GroenLinks-team een nieuw elan belichaamd dat als on-Nederlands wordt gezien en dat ook is. Zowel groen als links biedt het principes en beleid, radicaal en redelijk.

Het wordt een uiterst lastige afweging voor Klaver en de zijnen wat wijsheid is: constructief zijn en een aanzienlijk rechtsere coalitie aan een comfortabele meerderheid helpen of voortbouwen aan een nieuwe grote beweging die de oude links-rechts tegenstelling overstijgt. Voor die tweede optie is de van twee naar vijf zetels gegroeide Partij voor de Dieren de aangewezen partner.

---

Nederland heeft  
gestemd, met hoofd,

De klassieke liberaal-democraten van D66 staan voor hun eeuwige kritieke feestmoment: winst, meeregeren, yes. Na jaren van

## hart en met een hard hoofd in de toekomst

constructief opponeren zijn zij er aan toe. Alleen, in het verleden zijn zij er altijd hard voor gestraft. De niet-populistische liberalen zullen minder vergroening realiseren dan zij willen. Zij waren toch al niet zo geneigd de feilen van de marktwerking te analyseren. Hoever worden zij in het VVD-feestje meegesleept? Of zijn zij zelfbewust en sterk genoeg om echte eisen te stellen?

Dat kabinet komt er wel. VVD, CDA, D66 en de ChristenUnie. Een krappe maar optimistische meerderheid. Een soort minderheidskabinet met een comfortabele start. En voldoende noodzaak haar voorstellen ook in de Senaat goed te verdedigen. Of zijn VVD en CDA bereid het elan van het nieuwe GroenLinks over te nemen en de boze burger weer even te parkeren?

Nederland heeft gestemd. Met het hoofd en met het hart. En met een hard hoofd in de toekomst.

Het risico is groot dat er een nieuw kabinet komt zonder behoorlijke analyse van de ondoordacht omhelsde marktwerking, zonder fundamentele kijk op de taak van de overheid, zonder afdoende plannen om het belastingstelsel te vereenvoudigen en te vergroenen.

En toch ben ik ook wel een beetje trots op onze coalitiedemocratie. Het had erger gekund. Hier geen Trumpocratie. Geen Nexit. Misschien is Europa terecht een beetje opgelucht.

*In mijn Politiek Dagboek probeer ik achtergrond te geven bij het nieuws over politiek en democratie. Het zijn*

*persoonlijke notities bij de actuele gang van zaken.  
Volgende week kan de invalshoek weer anders zijn.*

## Meer lezen en kijken?

---

*de*  
**Correspondent**

Je las de pdf-versie van dit verhaal. Voor het volledige artikel met links, infocards, eventuele videos en ledenbijdragen, ga naar: <https://decorrespondent.nl/6416/het-populisme-in-nederland-is-niet-verslagen-maar-herverpakt/771743125648-8625d36e>

*De Correspondent is een dagelijks, advertentievrij medium met als belangrijkste doelstelling om de wereld van meer context te voorzien. Door het nieuws in een breder perspectief of in een ander licht te plaatsen, willen wij het begrip 'actualiteit' herdefiniëren: niet om je aandacht te trekken, maar om je inzicht te bieden in hoe de wereld werkt.*

[decorrespondent.nl](https://decorrespondent.nl)

Alle verhalen lezen? Dat kan voor €6 per maand op: [decorrespondent.nl](https://decorrespondent.nl)